

Lotterinemnda

Vedtak i Lotterinemnda 17. februar 2025

Sak 2024/929 - Aldri et år uten - org.nr. 896 964 072 - klage over vedtak om avslag på søknad om merverdiavgiftskompensasjon

Lotterinemndas medlemmer: Leder Martin Hennig, medlem Renate Kristiansen og varamedlem Dagrun Haider

Sakens bakgrunn

- (1) Aldri et år uten (klager) søkte 27. august 2023 om merverdiavgiftskompensasjon for regnskapsåret 2022. Søknaden gjaldt et kompensasjonsbeløp på 89 405 kroner etter forenklet modell.
- (2) Lotteritilsynet avsto søknaden 20. desember 2023, med den begrunnelse at klagers virksomhet har tett tilknytning til det offentlige og kommer offentlige oppgaver til gode. Tilsynet mener at klager ivaretar oppgaver som ligger nært FAU og skolefritidsordningens ansvar. Klager arrangerer en tur i skoletiden for elever ved en spesifikk skole, hvor skolefritidsordningen deltar, og tilsynet vurderer derfor at klagers virksomhet er nært knyttet til skolen.
- (3) Klager påklaget vedtaket 8. januar 2024. Klager viser til at foreningen arbeider for å bygge sosiale broer og bekjempe utenforskap i nærområdet rundt Risløkka. Foreningens virksomhet består av å gjennomføre en årlig tur til Hudøy for barn og foreldre ved Refstad skole. Det er forventet at rundt 400 barn og 200 voksne deltar på Hudøy-turen, og det legges ned betydelig frivillig innsats i forbindelse med turen. Turen til Hudøy har stor betydning for barna i lokalsamfunnet og turen er full av aktiviteter som gjør at barna opplever mestring og får nye vennskapsbånd på tvers av bakgrunn. For enkelte av barna er Hudøy deres eneste ferieopplevelse om sommeren.
- (4) Tidligere ble Hudøy-turen arrangert av aktivitetsskolen, men i nyere tid har turen gått vekk fra å være en skoletur. I dag er turen utelukkende arrangert av frivillige foreldre og skolen deltar ikke lenger i planlegging eller gjennomføring av turen. Skolen gir ikke barna fri dagene turen gjennomføres, men skolen blir informert om når foreningen planlegger tur slik at skolen er forberedt på at en del barn er borte fra skolen de dagene. Refstad skole holder åpent som vanlig med et fullverdig tilbud til de barna som ikke er med på tur. Klager har heller ikke noen tilknytning til FAU ved Refstad skole, og de to organisasjonene opererer uavhengig av hverandre. For å sikre at det ikke skal være noen økonomisk vinning for styremedlemmene, har klager imidlertid vedtektsfestet at overskytende midler ved eventuell oppløsning skal gå til FAU ved Refstad skole. Bakgrunnen for dette er at klager ønsker å sikre at et eventuelt overskudd går tilbake til barna ved Refstad skole om foreningen blir oppløst.

Postadresse:

Postboks 511 Sentrum
5805 Bergen

Besøksadresse:

Zander Kaaes gate 7
5015 Bergen

Telefon:

+47 55 19 30 00

- (5) Klager viser til at Hudøy-turen er et stort arrangement hvor rundt 600 mennesker deltar. Enkelte barn trenger ekstra oppfølging og tilrettelegging, noe klager ikke har forutsetninger for å håndtere på egenhånd. Enkelte ansatte fra skolefritidsordningen deltar derfor fortsatt på turen, noe som er hensiktsmessig siden de ansatte allerede har kjennskap til barna. De ansatte fra skolefritidsordningen deltar på frivillig basis og kostnaden ved at skolefritidsordningen deltar er fullt ut finansiert av klager. Det vises for øvrig til klagen i sin helhet.
- (6) Lotteritilsynet har ikke funnet grunn til å omgjøre vedtaket og oversendte klagen med innstilling 7. juni 2024 til Lotterinemnda for behandling.

Det rettslige grunnlaget

- (7) Det rettslige grunnlaget er forskrift 23. oktober 2018 nr. 1600 om merverdiavgiftskompensasjon for frivillige organisasjoner (forskriften).
- (8) Ved søknad etter forenklet modell følger det av forskriften § 7 at søknadsgrunnlaget skal beregnes av totale driftskostnader etter avgrensning og poster det skal gjøres fradrag for, jf. andre ledd og § 6.
- (9) Forskriften § 6 bokstav a fastsetter at det ikke ytes kompensasjon for kostnader eller anskaffelser som faller utenfor den frivillige og ikke-fortjenestebaserte delen av virksomheten eller er knyttet til virksomhet som kommer inn under § 3 tredje ledd.
- (10) Det følger av forskriften § 3 tredje ledd bokstav e at det ikke gis merverdiavgiftskompensasjon for virksomhet som er organisert av eller med tilknytning til det offentlige, ved at det offentlige på annen måte kan påvirke eller legge føringer for virksomheten.
- (11) Videre fremgår det av forskriften § 3 tredje ledd bokstav f at det ikke gis merverdiavgiftskompensasjon for virksomhet som kommer offentlige oppgaver til gode.
- (12) Av forvaltningsloven § 34 følger det at klageinstansen kan prøve alle sider av saken og herunder ta hensyn til nye opplysninger. I dette ligger at klageinstansen fullt ut kan prøve både rettsanvendelsen, saksbehandlingen, faktum og det frie skjønn. Klageinstansen kan selv treffe nytt vedtak i saken eller oppheve det og sende saken tilbake til underinstansen til helt eller delvis ny behandling.

Lotterinemndas vurdering

- (13) Aldri et år uten sin klage gjelder Lotteritilsynets vedtak 20. desember 2023 om avslag på søknad om merverdiavgiftskompensasjon for regnskapsåret 2022.
- (14) Lotteritilsynet avsto søknaden med den begrunnelse at klagers virksomhet kommer offentlige oppgaver til gode og at virksomheten er nært knyttet det offentlige.
- (15) Det følger av forskriften § 3 tredje ledd bokstav e og f at det ikke gis kompensasjon til virksomhet som kommer offentlige oppgaver til gode, og heller ikke til virksomhet hvor det offentlige kan påvirke eller legge føringer for virksomheten. Regelen er utformet for at ordningen ikke skal kompensere merverdiavgiftskostnader til virksomhet som er ment å være en offentlig oppgave.

- (16) Begrepet «offentlige oppgaver» er ikke nærmere definert i forskriften. Det er derfor et spørsmål om ordlyden kun skal omfatte oppgaver som ved lov eller forskrift er lagt til det offentlige, eller om ordlyden også skal gjelde der det offentlige har et mer overordnet ansvar. Når lovgiver ikke har gitt noen føringer for tolkningen av ordlyden, tilsier hensynet til forutberegnelighet at man bør være forsiktig med å tolke ordlyden for vidt, slik at utgangspunktet må være at det er lovbestemte oppgaver som omfattes av ordlyden. Likevel kan finansieringsmodell eller andre styringsforhold være et moment i retning av at det er en offentlig oppgave.
- (17) Når det gjelder forskriften § 3 tredje ledd bokstav f, er dette en kodifisering av praksis utviklet i forbindelse med tidligere gjeldende forskrift av 2011 § 5 tredje ledd bokstav a. Kulturdepartementet omtalte denne bestemmelsen i brev til Lotteritilsynets 12. mai 2011, og uttalte der at:
- «Intensjonen bak begrensningen i forskriftens § 5 tredje ledd er at organisasjoner der det offentlige har en sterk grad av involvering faller utenfor ordningen. Med sterk grad av involvering menes for eksempel at majoriteten av styremedlemmer oppnevnes av det offentlige eller at det offentlige legger sterke føringer for driften. Med sterke føringer for driften menes at det offentlige ønsker å oppnå spesifikke mål med sin involvering og finansiering.»
- (18) Lotterinemnda legger til grunn at et tilskuddsbrev kan være et eksempel på et dokument som kan legge sterke føringer for driften. Videre er det en slik sammenheng mellom bokstav e og f og formålet med bestemmelsen, at det er naturlig at finansiering og finansieringsmodell også kan være et relevant moment å vektlegge ved vurderingen av om en virksomhet kommer offentlige oppgaver til gode, se for eksempel sak 2023/1163. Denne saken gjelder bestemmelsen i pengespilloven, men vurderingen vil også være relevant etter reglene om merverdiavgiftskompensasjon. I denne saken la nemnda særlig vekt på at det er opprettet en egen tilskuddsordning rettet mot drift og etablering av Fontenehus i Norge, og at det er satt av egne midler til ordningen i statsbudsjettet. Tilskuddsordningen stiller også omfattende og detaljerte krav om ordningens måloppnåelse. Dette må etter nemndas syn være relevant i vurderingen av om virksomheten kommer offentlige oppgaver til gode.
- (19) Aldri et år uten er en forening driftet av en gruppe foreldre med barn som går på Refstad skole. Foreningens formål er å fremme en bedre skole og et tryggere nærmiljø rundt Refstad skole, jf. klagers vedtekter § 1 nr. 1. I tråd med formålet arrangerer foreningen hvert år en sommertur til Hudøy for alle elever ved Refstad skole, jf. vedtektene § 1 nr.2. Hudøy-turen er en fem dager lang tur som har blitt arrangert årlig siden 1999, og turen er en viktig del av skolemiljøet ved Refstad skole. De siste årene har turen blitt arrangert av foreningen og alt arbeidet med turen gjøres på frivillig basis. Det er kun elever ved Refstad skole som kan delta på turen, og foreningen søker om fri for alle elevene som er påmeldt i dagene turen foregår. Klager oppgir at de har et godt samarbeid med ledelsen på Refstad skole, men fremhever at turen arrangeres uavhengig av Refstad skole. Underveis i turen arrangeres en rekke aktiviteter som skal fremme samarbeid, identitetsfølelse og nye vennskap. I løpet av turen blir det også gjennomført en besøksdag for barna som ikke deltar på turen, hvor ansatte fra skolen deltar.
- (20) Lotteritilsynet har vist til at klager ivaretar oppgaver som ligger nært FAU og skolefritidsordningens ansvar, og at foreningens virksomhet derfor kommer offentlige oppgaver til gode. Tilsynet har blant annet vist til at FAU var lovpålagt etter lov 17. juli

1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringsloven fra 1998) § 11-4. Det fremgikk av bestemmelsen at foreldrerådet skal fremme interessene til foreldrene og medvirke til at elever og foreldre aktivt tar del i arbeidet for å skape et godt skolemiljø.

- (21) Opplæringsloven fra 1998 ble i 2023 erstattet av lov 9. juni 2023 nr. 30 om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova). I opplæringslova er reglene om FAU erstattet med en mer overordnet regulering om skoledemokrati i § 10-5. Det følger av § 10-5 at grunnskoler skal ha et arbeidsutvalg som er valgt av foreldrene på skolen, men utover dette er det ikke presisert hvilke oppgaver foreldreutvalget skal ivareta. Videre følger det av opplæringslova § 4-5 at kommunen skal ha tilbud om skolefritidsordning før og etter skoletid. Etter § 4-5 andre ledd skal kommunen legge til rette for lek, samt kultur- og fritidsaktiviteter i skolefritidsordningen.
- (22) Lotterinemnda vurderer at klagers virksomhet ikke ivaretar oppgaver som ligger nært ansvaret til FAU og skolefritidsordningen. FAU skal sikre at foreldrene har en stemme i skoledemokratiet, men utover dette har organet ingen lovpålagte ansvarsoppgaver. Klager har videre opplyst at ansatte fra skolefritidsordningen frivillig deltar på turen og at foreningen selv finansierer kostnadene ved at skolefritidsordningen deltar. Det offentlige har kun et lovpålagt ansvar for aktiviteter som arrangeres i regi av skolefritidsordningen. Turen ikke er en del av skolefritidsordningen og de ansatte som deltar gjør dette frivillig. Nemnda vurderer derfor at turen ikke ivaretar oppgaver som hører inn under skolefritidsordningens ansvar.
- (23) Lotteritilsynet har videre vist til at klagers virksomhet er tett knyttet til Refstad skole. Turen arrangeres for elevene ved skolen og foregår delvis i skoletiden, og formålet med turen er å fremme et bedre skolemiljø ved Refstad skole.
- (24) Det følger av opplæringslova § 12-2 at alle elever har rett på et trygt og godt skolemiljø. Skolene har plikt til å sikre elever et trygt og godt psykososialt skolemiljø, noe som blant annet innebærer at skolen har en aktivitetsplikt om de mistenker at enkeltelever ikke har et godt skolemiljø, jf. opplæringslova § 12-4. Etter opplæringslova § 12-3 andre ledd har skolene også plikt til å forebyggende arbeide for at alle elever har et trygt og godt skolemiljø. I dette ligger det imidlertid ikke en plikt til å arrangere tiltak som en privat skoletur finansiert av elevene selv. Dette ville for øvrig også stride mot det såkalte «gratisprinsippet» i norsk skole, hvor blant annet [t]urer som er en del av opplæringen, skal være gratis for elevene, jf. opplæringsloven § 2-5 og § 5-8.
- (25) Nemnda har derfor kommet til at klagers virksomhet ikke kommer offentlige oppgaver til gode og at klagers virksomhet ikke er knyttet til det offentlige på en slik måte at det offentlige kan påvirke eller legge føringer for virksomheten, jf. forskriften § 3 tredje ledd bokstav e og f.
- (26) Lotterinemnda bemerker avslutningsvis at det ikke gis merverdiavgiftskompensasjon til virksomhet som kommer en lukket krets til gode eller som gir privatøkonomiske fordeler, jf. forskriften § 3 tredje ledd bokstav d. Bakgrunnen for avgrensningen er at virksomhet som kommer en snever gruppe av personer til gode ikke bidrar til å fremme frivillig aktivitet, og derfor ikke bør motta merverdiavgiftskompensasjon, jf. høringsnotat 11. desember 2017 «Ny forskrift om merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner» punkt 2.4.5. Det vil også typisk være tett knytning mellom den frivillige

innsatsen og gjenytelser innad i den lukkede kretsen, eller at virksomheten på annen måte gir privatøkonomiske fordeler for medlemmene.

- (27) Ut fra sakens opplysning fremstår det for Lotterinemnda som at klagers virksomhet kan komme en lukket krets til gode. Lotterinemnda tar imidlertid ikke endelig stilling til denne problemstillingen, ettersom spørsmålet ikke har vært vurdert av Lotteritilsynet. På grunn av hensynet til kontradiksjon anser nemnda det som riktig at Lotteritilsynet vurderer dette i førsteinstans ved en ny behandling av søknaden og at klager gis anledning til å uttale seg om spørsmålet. Lotterinemnda har derfor kommet til at Lotteritilsynets vedtak oppheves og sendes tilbake til tilsynet for ny behandling.

Konklusjon

- (28) Lotterinemnda finner etter en konkret vurdering av sakens opplysninger at Lotteritilsynets vedtak 20. desember 2023 oppheves. Saken sendes tilbake til Lotteritilsynet for ny behandling.

Vedtak

Lotteritilsynets vedtak 20. desember 2023 oppheves. Saken sendes tilbake til Lotteritilsynet for ny behandling.

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur